

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi
Hakem Değerlendirme Raporu

(-2-)

Makalenin Başlığı: Osmanlı/Türk İl Özel İdaresi Sistemi Üzerinde Fransız Etkisi: 26 Mart 1913 Tarihli
Numara: 1355 Kanun-ı Muvakkat, 10 Ağustos 1871 Tarihli Fransız Kanunundan mı İktibas edilmiştir?

Değerlendirme Ölçütleri	Çok İyi	İyi	Orta	Yetersiz
Konu itibariyle, akademik bir dergide yayınlanmaya uygunluğu				*
Anlatım açıklığı ve yazının kurgusu			*	
Dil kullanımı ve yazım kurallarına uygunluk (Yazı yabancı dilde ise yeterliliği)			*	
Sorunun ortaya konuluşu ve araştırmanın varsayımlarının amaca uygunluğu			*	
İlgili literatürün değerlendirilmesi				*
Kullanılan yöntemin değerlendirilmesi				*
Çalışmanın özgünlüğü			*	
Çalışmanın, ilgili olduğu alana katkı yapma derecesi			*	

Sonuç ve Öneriler

☐	A (1) YAZI MEVCUT HALİYLE YAYIMLANABİLİR: Bu çalışma, konuyla ilgili (yerli ve/veya yabancı) literatüre katkı yapmaktadır. Benimsenen yöntem(ler) hatasız uygulanmıştır ve anlatım yeterince açıktır.
☐	A (2) YAZI RAPORDA BELİRTİLEN DÜZELTME ÖNERİLERİYLE DAHA YETKİN HALE GELECEKTİR: Yazı, içerik ve biçimsel açıdan yayımlanmaya uygun görülmüştür. Raporda, yazıyı geliştirmeye yönelik olarak belirtilen değişikliklerin ve düzeltmelerin yapılması durumunda yazı daha yetkin bir hale gelecektir. Bu bağlamda yapılan düzeltmelerin <u>tarafımca bir kez daha gözden geçirilmesine gerek yoktur.</u>
☐	B. YAZININ GÖZDEN GEÇİRİLMESİ GEREKMEKTEDİR: Bu çalışma, gözden geçirilip yeniden yazılırsa, dergide yayımlanabilmesi için gereken düzeye yükseltilebilir. <u>Yapılan düzeltmelerin tarafıma gönderilmesi gerekmektedir.</u>
☒	C. YAYIMA UYGUN DEĞİLDİR: Bu çalışma yeniden gözden geçirilse bile konusu, yöntemi, vs. itibariyle akademik bir derginin yayın ilke ve koşullarına uygun biçime getirilemez.
☐	D. YAZININ, UYGULAMAYA DÖNÜK, MESLEKİ VEYA BENZERİ BİR DERGİDE YAYIMLANMASI DAHA UYGUN OLACAKTIR.

Hakeme Not: Eğer öneriniz A (1) dışında ise, lütfen bu sayfanın arkasında ya da ayrı bir veya birkaç sayfada gerekçelerinizi açıklayınız

Yazar, çalışmasının özgünlüğünü şu cümlelerle açıklamaktadır: “Makalemde gösterildiği üzere Türk literatüründe Türk il özel idaresi sisteminin Fransız kaynaklı olduğu genel olarak iddia edilmekte, ama bunun neden öyle olduğu gösterilmemektedir. Bunun gösterildiği bir makale haliyle özgün bir çalışmadır.” Ancak bu çalışma Türk il özel idare sisteminin neden Fransız kaynaklı olduğunu tartışmamaktadır. Bir başka deyişle “neden” sorusu çok önemlidir ancak bu çalışmada yer bulmamaktadır. Çalışma sadece Türk ve Fransız kanunlarının madde madde karşılaştırması şeklinde yapılmakta ve idari sistem transferinin nedenleri tartışılmamaktadır. Eğer çalışma bu soruya cevap

verebilecek şekilde yeniden biçimlendirilirse kamu yönetimi ve idare tarihi literatürüne önemli bir katkı sunabilecektir.

Bu noktada yazara bir kez daha hatırlatmak gerekir ki bu soru kamu yönetiminde hiç merak edilmemiş ve üzerine çalışılmamış bir konu değildir. Bu nedenle yazarın “Nuri Tortop ve arkadaşları da “İl Özel İdareleri, Osmanlı İmparatorluğu döneminde Fransız idare sisteminden esinlenildiği biçimiyle 1864 tarihli Vilayet Nizamnamesiyle kurulmuştur” diye yazmaktadır (Tortop vd., 2017: 165). Ancak bu kitaplarda bu görüşlerini kanıtlayacak deliller ileri sürülmemektedir. İl özel idarelerine ilişkin olarak hangi Osmanlı/Türk kanununun hangi hükmü veya hükümlerinin, hangi Fransız kanunundan alındığı sorusu sorulmamaktadır.” iddiasının doğruluğu tartışmalıdır. Örneğin Nazım Kartal’ın Tanzimat’tan Cumhuriyete Osmanlı’da Mülki İdare başlıklı makalesinin dokuzuncu sayfasında yer alan dipnotta da belirtildiği üzere bu soru birçok önemli çalışmaya ve farklı değerlendirmelere konu olmuştur:

1864 Vilayet Nizamnamesi (ve Tuna Vilayeti Nizamnamesi'nin) hazırlanmasında Fransız taşra idaresin örnek alındığı yönünde fikir birliğinin olduğu söylenebilir. Ancak bu yararlanmanın boyutu konusunda farklı fikirler vardır. Örnek vermek gerekirse; Musa Çadırcı, dönem yöneticilerinin çoğunun Avrupa'ya ve özellikle Fransız “departemente” sistemini görmüş ve inceleme imkanı bulmuş kimselerin olduğunu; yaptıkları düzenlemelerde gördüklerinin izlerinin olacağını, ancak bu izlere dayanarak, model olarak Fransız ülke yönetim biçiminin alındığını ileri sürmenin gerçeklerle pek bağdaşmayacağını söylerken; Talat Mümtaz Yaman, Tuna Vilayeti Nizamnamesinin “aşağı yukarı bütün maddeleri(nin), Fransız idare usulü esas alınmak suretiyle vücuda” getirildiğini belirtmektedir. Enver Ziya Karal'da bu görüştedir. Farklı görüşler için bakınız: Yaman, 1940: 175; Davison, 1997:168; Çadırcı, 1991: 251; Tönük, 1945: 146, 147; Nadaroğlu, 1994: 175; Karal, 1988: 154; Zürcher, 2003: 94; Ortaylı, 2000: 54; Onaran, 1961: 37.

Anlaşılan o ki Fransa ve Türk kamu yönetimleri arasında bir politika transferi söz konusudur. Çalışmanın içerik açısından bir diğer sorunu da tam olarak bu noktada karşımıza çıkmaktadır. Çalışma kavramsal tartışmalardan uzak bir şekilde sadece iki yasal düzenlemenin karşılaştırmasına dayanmaktadır. Oysa bu karşılaştırmanın nasıl bir kavramsal tartışma zeminine oturtulması gerektiği önemlidir. Yazara daha önce yapılmış olan Fransızca kanununun tam çevirisinin yapılması önerisi de bu nedendir. İki idari sistem arasında politika transferinin nasıl ve ne derecede gerçekleştiğinin analiz edilmesi çalışmada olmayan kavramsal zeminin inşasının yanı sıra neden sorusunun da cevaplanmasına fayda sağlayacaktır.

Ayrıca makalede bazı kavramların kullanımına bir kez daha bakmak gerekmektedir. Örneğin yazarın ilk sayfada kullanmış olduğu yerel yönetimlere ilişkin merkezî idare (devlet) karşısında belli bir özerkliğe sahip... tanımı oldukça sorunlu görülmektedir. Bu tanım yerel yönetimlerin devlet içinde olmadığı gibi çok yanlış olan bir anlamın çıkmasına neden olmaktadır.

Yukarıda belirtilen hususların çalışmanın ikinci incelenmesinde de devam etmesinden dolayı makalenin bu haliyle Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi'nde yayımlanmasının uygun olmadığı sonucuna varılmıştır.

Kemal Gözler, "AÜBSFD Tarafından Reddedilen Makalem Dolayısıyla" (www.idare.gen.tr/ausbfd-ret.htm) başlıklı makalenin ekidir.